

ZOMBOR és VIDÉKE.

TÁRSADALMI, KÖZMŰVELŐDÉSI és SZÉPIRODALMI KÖZLÖNY.

ELŐFIZETÉSI DÍJ.
 helyben házhoz hordva:
 Egész évre . . . 8 frt.
 Fél évre . . . 4 „
 Negyed évre . . . 2 „
 Hirdetéseket és nyilvántartási költségeket a kiadóval vatal mérsékelt árlagyzak szerint számít.
 Kiadó hivatal:
Nadasch, Muzsik és Partics
 könyv- és könyvnyomtatás
 a városközép épületben, hova az előfizetések és hirdetések küldendők.

ELŐFIZETÉSI DÍJ.
 vidékre postán küldve:
 Egész évre . . . 8 frt 60 kr.
 Fél évre . . . 4 „ 30 „
 Negyedévre . . . 2 „ 15 „
 Hirdetéseket lapunk számára a fovárosi válnalmint minden nagyobb kiadóktól hirdetési irótlak elvállalnak
 Szerkesztéségi iroda:
Sötét-utca és a csendes-utca sarkán, Hofeneder-féle házban hová minden a lap szellemi részét illető közlemények küldendők.
 Bérmentésben is legyen nem fordítottak és, kézirataink nem adtuk vissza.

Megjelenik minden héten kétszer: Vasárnap és Csütörtökön.

Szerkesztővel értekezhetni: naponta délelőtt 11 órától 12-ig.

Egyes szám ára: 10 krajczár.

Minden csütörtöki számhoz egy félívre terjedő könyvnyomtatásban nyomott „regény-csarnok” csatolattal melléklet gyanánt.

Arany János

született Bihar megyében, Nagy-Szalontán 1817-ben, meghalt 1882. évi okt. 22-én délelőtt 11^{1/2} órakor.

(Folyt. és vége.)

Az új idöszak első hírnöke számára a „Lant” s az „Aurora” volt, de a klasszikai nevelés után e szokatlan modor idegentelöleg hatott reá. Hogy szüleinek az iskolázatás költségeit megtakarítsa, az iskoláépületbe költözött át, magánorákat adott gyengébb diákoknak. Az iskolai szellem nem volt épen példás, a diákok a kollegiumi tanulók bravúroirait szerették utánozni és sok csínyt követtek el. De Aranyt jó szelleme visszatartá a rossz példa követésétől. Csak az busította, hogy a leckeórák nem igen jövedelmek, alig jutott száz váltó forintja egy esztendőre s abból ki kellett jönnie.

Mikor Debreczenbe ment a kollegiumra, alig bírt ruhákat beszerezni, — szüleitől pedig mitse várhatott többé. „E helyzet számomra kétségbeesztő volt. Hányan kuzdík magukat keresztül a kollegiumon? De belőlem hiányzott az erély az ily csatához.” Kedvét elveszté a tanulástól, s elment egy évre Kisújszállásra ideiglenes tanítónak, hogy ott tanulmányainak folytatásához a költségeket előbb megkeresse. Kisújszálláson sokat olvasott üres óráiban, főleg Török Pál rektor könyvtárából. Itt barátokozott meg az új költői iskolával, lefordítá az A eneis pár énekét hexameterekben s megtanult németül.

Újult erövel, de „lapos tárczával” tért vissza Debreczenbe. A hiányon ugy segített, hogy az egyik tanár (Erdélyi) leánykájának magánorákat adott.

De a kollegiumi egyhágu rideg élet nem elégité ki, — kalandos, változatos pályáról álmadozott, hol hol szobrász, hol képiró szeretett volna lenni, végre 1836. februárban a kollegiumnak minden közelebbi ok nélkül örökre hátat fordított.

Itt végződött a költő életének első szaka. Következik egy rövid viharos kor, a viszontagságok ideje, melyről a „Bolond Istók” II. énekében (megj. 1874-ben) át fogalmat. A periódus alatt ismerte meg az életet, természetet és a szinpadot, melynek bálványozóvá lett csakhamar. Akkoriban könnyen lehetett színészszé az ember. Arany János az igazgatónak semmi színművész-i talentummal nem tudott dicsekedni, még csak táncolni vagy énekelni se tanult soha, hogy a karban hasznát vehessék. Hogy történt mégis színészszé avatattása, azt megolvashatni az idézett vég epepeában.

Alig látogat egy izben háza, édes anyja meghal hirtelen kolerában, atyja pedig idöközben elveszté szeme világát s egészen rászorult egyetlen támaszára.

„Ha az eddigi visszasságok nem is bizonyították volna, hogy belőlem „nagy ember” soha nem lehet, most fel kellett ébredni bennem a kötelességérzetnek, s meggyozni, hogy öreg atyámat elhagynom többé nem szabad.” Az öreg ur nem akarta elhagyni házát, nem akart leányához költözni. Arany János tehát Nagy-Szalontán maradt, hol a község csakhamar megvalasztá az iskolába főtanítóvá, noha ez állást a kedvéért kellett kreálni. Egy ideig az atyai házban lakott, majd az iskolaháza költözött s magához vette novérét is. Ez állásában megmaradt 1839. tavaszig s a latin és magyar nyelvet tanítá. Ekkor egy évig irnok volt a város szolgál-

latában, s aztán rendes aljegyzővé választották. „1840-ben meglázasodtam, 33 éves koromban, szívem régi választása szerint.” Az 1836—40. közti idöszak alatt autodidaktikai módszert folytatta; sokat olvasott, de „inkább szórakozás okáért, mintsem korábbi rajongó cözéjaim eléréseért, melyekről bár nem mondtam le végleg, de melyek elérésére semmi reményem nem lehetett.” Többnyire a remek irókat tanulmányozta, köztük Shakespeare német fordításban. Erejét műfordítási kísérletekben próbálgatta s ezzel munkakedvét elcseszteni igyekezett. Elövette a franciaiz szerzők közül Telemaque és Florian után Moliéret, de abban hagyta. Mikor megnosult, elhatározá, hogy letesz minden ambícióról, kizárólag hivatalának, családjának fog élni, s megmarad közönséges embernek.

De a lángész alkotó ereje nem tñri meg a rozszs lánczok békeit se. Arany költőnek gyanak született s a szalontai kis házból az ő szelleme hatalmának el kellett terjedni az egész művelt világban.

Az önéletrajz e nagyerdeku részéről, mely Arany János első irodalmi nyilvános föllépését s diadalait tárgyalja, a jövő számban közlünk ismeretést.

Arany János ezer forintot hagyott végrendeletében az akadémiának „hája jelöléi”. Tehát épen annyit, mint a mennyit az igazgatótanács szavazott meg hétón az ő szobrára. A Kistaludytársaságnak régebben tett adományát megkészszerete. Szeretett szülővárosa: Nagy-Szalonta iskolájának pedig ezer forintos alapítványt tett, hogy annak kamatait oly szorgalmas szegény tanulók kápják, a kik onnan magasabb iskolára mennek.

A „ZOMBOR és VIDÉKE” TÁRCZAJA.

Emlékezés Tóth Kálmánra.*)

En édes szép hazám, magyarok hazája,
 Gyászszal, búvánnal be csak meg vagy áldva,
 De ki jutott nekéd!

Alig megsirattál, alig meggyászoltad,
 Leghüvöb gyermeked, legdrágább halottad,
 Meg újra kezdedet.

Karddal a ki ösi jogaidert vitt meg,
 Alkotmányod tollal vedó hőseidnek
 Keseregés kimúltán;
 Dalnokaid sorát halál bontogatja,
 Hattyúdalt zeng ennek, annak is a lantja,
 Húrja megszakaadván.

Igy Toth Kálmán, a mi kedves jó dalnokunk,
 Kinek bus daain sokat viránoztunk
 Mosaigva, deraiten,
 Nevetgeitünk sokat vig trefaja felett,
 Melylyei sok „honmento” hibát, bünt lefestett —
 Bánattal szívünkben

Igy Toth Kálmán, a mi kedves jó dalnokunk,
 O sincs többé! . . . immár neki is sirt adtunk
 A háza földjében;
 Sirt adtunk testének, s hajh! ezt nagy keservevel,
 Eméket temettük csak igaz orommel
 A szívünkbe melyen.

Érdemeit nem kell, hogy sokat említssem,
 Aki egytul-egyig ne ismerné, uncsen
 Szies ez házában;

*) A szabaddkai szerb színtársulat által Tóth Kálmán sír-
 méike javára rendezett előadáson szavaltá Blau Géza.

Magyar nemzetának kuszált ágozatja,
 Horvát nemzet, szerb mind szereti, imadja,
 Mind, mind akarhany van.

Meg is hadd említsék egy ritka érdemet.
 Van, a ki egon csügg, melyet ó pengesztett
 Amaz édes lanton,

Ki az? A magyar hóg; nem egy, mind egyaránt,
 Az is, ki estende világ tengert hánt,
 Meg a görkisszony.

A magyar hölgyeknek kendevenc poetája
 A mi Tóth Kálmánunk, én nem is hiába,
 És nem is ok nélkül,
 Mert szeretett forrón, és mért nem volt, ki
 Meghatolban tudott nálánál dalolni
 A szív keserveül.

Oh a szív keserve — tengernyi, mely bánat,
 Reménytelen szerelem forrásából árad,
 Vagy szüli családos,
 Égon, reménytelen gyúldat szerelemre,
 A családos élet megkeserítette,
 S ezenkívül sok más! . . .

S így egész élete mi volt, mint szenvedés?
 Tölgy, a melyet váltig rázott vihar és vesz
 Virágait tepve,
 S bárha buske dacezsol soká ellentállta,
 Addig-addig bonlott ága, koronája,
 Mig csak megtört vegre . . .

S a magyar géniuszon újra sötét fátýol,
 Magyar génius ez keseregés gyászol
 Hü fia kimúltán,
 Klapadt a dalnak egy tiszta forrása,
 Oda magyar hölgyek kendevenc poetája,
 Nincs többé Toth Kálmán!

Nincs többé? . . . Állitni vajjon ezt ki meri?
 Hisz im szobrot emel az utokor nekí,
 Reá ezeket írva:

Nem hal meg a költő! — A magyar hazában
 Azt kialtja minden népfaj, akarhany van,
 Hogy éljen Toth Kálmán!

Amaranth.

Audiencia.

Budapest, 1882. októb. 24.

Hej, be csak nagy ur egy — király, még ha Szarmarkandban vagy a kutyafejű tatárok közt uralkodik is! Patvarba, ott tán még nagyobb ur, mint nálunk Európában.

Bizony isten, szép s jó hivatal még a legapróbb királyság is, és hozzá még — kivéve az egyetlenegy Franciaországot — örökös kenyer.

Az igaz, hogy egy király, sem ötödéves pótlékra, sem nyugdíjra nem tarthat igényt, de hát azért még csak megél holtig, — holta után pedig marad mindig a családnak mit aprítani a tegeb.

Azonkívül — a rozsz diákok nem kis buszoságára — még a világtörténetbe is okvetlenül bejut, akár nyert, akár vesztett csatákat.

A királyi jogok mellett azonban, királyi kötelességek is hárulólnak a fejedelmi vállakra.

A sok közül ilyen királyi kötelesség, a nyilvános audiencia tartása.

A mi királyunk szeret az ő hí magyar népével érintkezni, ügyét-baját nemcsak meghallgatni, hanem azon segíteni is. Innen van azután, hogy hi köztünk idözik, gyakoriak a nyilvános audienciák.

ben? 5 szavazat igen, 7 nem, volt az esküdtek válasza.

E határozat szerint vádlottat a polgármester ellen elkövetett rágalmazás vétségében vétkesnek találta az esküdtségi, ellenben a Szekenderovics Ödönt illető vád alól fölmentette.

Dr. Jeszenszky algyézs indítványt a büntetés kimérésére nem tesz és a törvényt idézve, a 258., 261. §§-ok értelmében kéri a büntetést kiszalni, súlyosító körülményként felhozta, hogy vádlott már egyszer büntetve volt és hogy rágalmat fentartá, bár felkérték, hogy vonja vissza.

Vádlott előadja erre, hogy miként védbeszédében kifejté, a közleményt egy megbízható egyéntől vette. Akkoriban, midőn a cikket írta, a képviselőválasztási mozgalmak folytak, ennek benyomása alatt talán erősebb kifejezéseket használt, mint a minőkkel egyébként élt volna.

A törvényt alkalmazó törvényszék azután bíróság is vétkesnek nyilvánítá Stoecek Károlyt Mukits polgármester ellen elkövetett rágalmazás miatt és ezért két havi fogházra, 300 frt pénzbírságra ítélte, esetleg további 30 napi fogházra és a felmerült, összesen 98 frt 19 kr. eljárási költségben marasztalta el, ellenben a Szekenderovics Ödönre vonatkozó vád tekintetében fölmentette. — Vádlott semmisségi panaszt jelentett be.

NOVELLA-TÁR.

Egy nap Arany Jánosnál.

— Jókai Mórtól. —
(Vége.)

A nagy-körösi lágykeblű asfalt rég elenyészett azokat a nyomokat, a miket a mi lábaink az éjszakán hazáig rajta hagytak (ilyen háládatlan a világ!); hanem az én emlékemben még most is édesen duzzad az a jó puha ág, a mibe kedves házi-asszonyunk, hazatérő korhely népet lefektetett, s a miből Ballagi minden felőrában felrúgta magát, mikor már alunni kezdtek, hogy elbuzucszótlóknak, mert ő már megy a vasútra. Utóljára is lekészt róla.

Mi még egy napot ott töltöttünk Tempóval a vendégszerető baráti háznál s ez emlékezetes nap volt.

Arany János azzal a biztatással csalt ki az odum-ból (mert nehezen mozdultam ki Pestről, még akkor a políciójánál bizonyítványt kellett rá venni, hogy jó járatban való ember az ember, ha Nagy-Körösrre akart utazni s visszateret megmozdított a vámnál), tehát a gyöngye oldalán fogta meg a poéta-kollegát: azt mondta, hogy van neki egy kis leánya, a ki egy humorisztikus novellámból csinált egy vigjátékot, és azt maga el is játsza.

Gyönyörű, kedves gyermek volt, — mintha most is emlétem állna meg: rozspiros arczara, nagyon eleven szemleire s arra a mosolytól ajkra olyan jól emlékezem. Még azt a kort élte, a miiben a leányt gyermeknek híják; de a mikor már szabad neki egy olyan boldong novellát elolvasni, mint az én Örmény és család című mesém, (a mit a cenzor tett meg „szerb”-ből „örmény”-nek: ő tudja miért?)

A kis Juliska egy kis szépen-kérésre, egy kis atyai felhatalmazásra, s egy kis anyai biztatásra ráhagyta magát venni, hogy előadja közös vigjátékunkat. — még pirosabbra gyulladt arczsal. Bámulatos volt anyai szemlítés abban a gyermekben. Ottele szerepet kellett játszania: egy vén lamentáló fosnyént, egy bolto-slegényt, egy palinkaszomjas kocsiszt, egy naiv, szelid hajadont, aztán meg egy pajkos, cserefendi leányt, a kit az apja „Minczuczkának” hívogat és kenyeztet. Mind az ötöt úgy adta, hogy csupa megenni való volt. Különösen a vén Gerguczót, a maga szerbes kiejtésével, a ki a Minczuczkát „aranyus leányum”-nak szólítja. Az előadás köztetést aratott s az összes játszó-személyzet általános tapsviharban részeseült.

Ettől fogva, ha összejöttünk Aranyval, nem is kérdeztem másképen, mint hogy „mit csinál a szép kis Minczuczka?”

Mintha most is előttem látnám!

Hát még az hogyne látná őt maga előtt örökké, a ki a Toldi szerelmében újra meg újra maga elé teremtí őt; mintha a helyett, a ki festben elűnt előle, álom-alakját akarván érezbe önteni?

Biz az már mind tegnapelőtt történt.

Másodszori látogatásom Aranyknál ez év Petőfy-gyűlése napjára esik. Csak huszonöt év van a kettő között. És még milyen huszonöt év! Egy napját sem kívánám vissza! Örömek, kétséggel megkeserítve, de előre rettegett bajok, s közbe váltózatosságképen egy-egy veszedelem.

Megírta Toldi szerelmét. Egész világ üdvözölte a művet és íróját. En is fölkerestem levellemmel Aranyt. Arra meg ő írt hozzám egy kedves baráti választ, a melyet én sokkal kedvesebbnek tartok, minthogy nyomdafestékekkel behajjagom kormozni. Beszél benne a megszokott való viszonyokról, s hogy elbűl megöszül még a parókám is, mint annak vége lesz.

Tehát a Petőfy-társaság tisztelegő küldöttségét kellett hozzá vezetnem. Aztán szónokolni a társaság nevében. — Hiszen a budgethez lehet szónokolni, de hogy lehet Aranyhoz és nekem?

Amint benyitottam az ajtaját, — egyszerre ott állt előttem megint az „aranyus leányum”, a szép piros, lángszemű Minczuczka.

Hajh, nem ő: ez már a „kis idegen”. Ez a szép Juliska leánya. Bizonyosan olyan jó leány, mint az volt.

De hát én azt mit tudtam, a ki a tegnapi volt és a ma között huszonöt évet átáludtam?

Minden dikező kiment a fejemből. Nem tudtam én Aranyknak semmiféle felkészítést mondani.

— Látod, mondám neki, olyan régen nem láttuk egymást, hogy még azt sem tudod, hogy már csakugyan megöszült a parókám is.

Mosolygott — azzal a jószívű ravaszágával.

— Azért írtam a levelemben a parókádról, mert tudtam, hogy így hitűségből nem adod ki az újságot. S aztán nem tudtam, csak hallgatni és nézni.

Hatalmas az idő!

Fehérre festi a sötét haját
S sötétre festi a fehér szívet.

De a szellem hatalmasabb!
Fehér hajnak, sötét szívnek visszaadja az eltűnt
fiataltságot.

Tartson még sokáig!

Közgazdaság.

Heti jelentés a budapesti gabonatözsderől.

Budapest ok. 27. 1882.

Steiner József és Társa termény-gabona és bizományi üzlet tulajdonosok jelentése.

A hangulat tartosnak kedvező maradt, lenyeges árvaltozások nem történtek. Külföld kevés árut vásárolt és nagyobb része hirtorgalmunknak belföldi beszerzésekre szorított. Buza szilárd. Mai árjegyzésenk: Tiszavidéki, pestmegyei, és felmegyei 78—79 kile 9,60—85, 79—80 kile 9,90—10 80—82 kile 10,10—30. — Bácsági 25, Bácskai 15, északmagyarországi 40—50, uszagos, kinőtt fajok meg további 40—50 kral olcsóbban állottak. — Oszre 9,25, tavaszra 9,32. Rozs változatlan. Elsőrendű 7,40, közepes 7,10, silány 6,75, oszre 7. Arpa esendesh. — Egetül való 7,50—8,50, sorföldei 9—10 frt. Tengeri 20 kral olcsóbb, o-áru 8,10—30, új-áru lanya 5,10—20, nov.-decz. 5,30. Kötések maj-jun. 5,87. Tavasz hónapokra 5,50—60. Zab szilárd, silány, 5,40—90, közepes 5,80—6 frt, jó-áru 6,12—20, elsőrendű 6,90, oszre 6,37, tavaszra 6,30. Bab esendes. Erdélyi 10,30, torpe 12, dunaviléki 10—10,40, barra 9,25. Káposztarepce szilárd, 15 forintig kelt. Kötések 1883. aug.-szept. 13¹/₂. Vadrepce szilárd 7—7,50. Heremag 60 frt kelt. Kendermag 10—10,76. Lenmag szilárd, 12—12,50. Koles 6—6,65 kelt. Kása zskástul 10,50—80 kinaltát. — Burgonia esendes, kevert 1,40—60, közepes 1,89—90, elsőrendű 2,10. Pénzlelőlet 5 kamatra nyugtunk ügyfeleinknek be-raktározott árúka és feladási vevenyekre. — Az eolog minden városban felvehető, hol pénzünetet lehetik. Zsakk o l e s o n d i j t tenketent¹/₂ kr. számitunk a hozzánk küldendő árúhoz. — Raktározási illetek havonként immázsánként magdarák-trákrában 1¹/₂—2 kr. kozraktárainkban 4¹/₂ kr. kozraktári illetek átmeneti forgalommal egy kozraktakomány után az osztrák-államvasut kozraktárainban 5,26, a fővárosi kozrak 7,05

Felelős szerkesztő:

MÜLLERGYULA.

Kiadók és laptulajdonosok:

Nadasch, Muzsik és Partlics.

HIRDETMÉNY.

A lefénképezetmi kívánóknak tudtul adom, miszerint a hideg idők beálltával mindennap úgy mint eddig a

 képtermemet fűtteni fogom, és így akár mint nyáron melegben lefénképezetmi lehetséges leend.

Ajánlom továbbá az általam lefénképezetést annál is inkább, mivel az újdonságok közül a

„HEUSSPRESSE“-T

is megrendeltem, a mi csak a felsőbb városokban ismeretes; ezzel ellátva képes vagyok nem csak finom, de fényes (Hochglanz) képeket is előállítani.

Tisztelettel

SZTOJÁNOVITS T.
fényképez Zomborban.

3—2

HIRDETÉSEK.

Fényképezési hirdetmény.

Van szerencém értesíteni a n. é. közönséget, hogy Eszékre történő átutazásom alkalmából nagyon rövid időre Zomborban is

fényképezési fölvételeket eszközlök

a legkisebbtől a legnagyobb nagyságig. Kezeskedem a legkisebbtől, izléses kivitelekért s finom kiállításért.

Ajánlom különösen jólsikerült gyermekfölvételeimet, mely a legkisebb gyermeknél is sikeressé válik. — Fölvételeket minden időben — bár borult vagy esős is — eszközlök lehet. — Bovebbet a falragaszok.

Kiváló tisztelettel

Doktor A.

ezel. Boroos-Doktor,
m. kir. udvari fényképez

6—4

Uri és női

CZIPÓ-ÜZLET.

CSELYUSZKA ANTAL

uri és női czipész

Zomborban foltozta, Bugarszky-féle házban

elvállal vidéki vagy helybeli mindennemű
férfi-, női- s gyermekczipó

megrendeléseket beküldött szerint pontosan és gyorsan.

Tudatja a n. é. közönséggel, hogy raklárát tetemesen megnagyobbította s minden minőségben a legolcsóbb árak mellett szolgál tiszteit veivének.

6—6

Czipővarások is

elvételeknek.

Czipővarások is

elvételeknek.